

Oratio in Synodo.

plici nobis fraternitatis punctione deuictio calamitatis afflicto succurrere.

Cōcurram? igitur / animā eius liberātes in laqueum orationū nostrarū / rostris piscando vt tandem lecti / et ex sententia dicere possimus cum Dauid, anima nostra / sicut passer erepra est de laqueo venantiū / laqueus contritus est et nos liberati sumus. Et cauere : ne post hac vnquam cor durū dominus nobis improperans dicat in ira. **V**ox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. **D**icit

J. Jacobus Ursperlingius.

Hunc Joannem clarissimū principem, dum magistratum Gymnasij Friburgē. gereret, audiui ego et Keyser spergius ceteriq; multi, ante et post pronuntiationē / de more statutorū elegantissimas ad scholasticos proloqui orationes.

Oratio habita in syno-

do Argētū in p̄sentia Episcopi et Cleri Anno millesimo / quadragesimo octuagesimo secundo, feria quinta post Dominicam quasi modo p̄ Doctorem Joannem geylet de Keyser sperg.

Haui sunt

discipuli, viso dño Erant discipuli cōgregati p̄pter metū iudeorū, ait discipulus ille quē diligebat Iesus, et stetit Iesus pastor bonus, qui animā suam dedit p̄ ouib;

bus suis in medio eorū / et dixit, Pax vobis Deinde ostendit eis latus et manus, gausi sunt ergo discipuli visio dño. Et quid nī gauderent patres et fratres? quid inquam nī gauderent, cum staret in medio eorū. Iesus et quomodo stelle ille mox vniuersum mundum illuminatur / ad penitentiam solis iusticie, eos plustrantis non gauderēt quomodo lilia illa candidissima / flori campi Iesu nazareno florido / ea in p̄sentiarū decoranti non arriderent quomodo denis

q; milites illi ammodo contra carnē / nūdum / et diabolum pugnaturi / non in p̄incipis eorum a specu eos roboratis exultarent? Ecce calūna in medio domus iulientans, Ecce pater inter filios ipsos concedans, Ecce mgr̄ inter discipulos docens, Cor in medio palpirat mēbroz et amicus p̄munis in medio stat amicoz / et quid nī omnes facite serena et hilari oculoꝝ radis in Iesu directis / p̄fusis letarent gaudere gausi sunt itaq; discipuli viso domino. **A**nimaduerte nūc o bone Pastor pater reuerende huius Argētū Cathedralē antistes vigilanissime / Ecce tui discipuli p̄gregati sunt omnes, bi p̄gregati venerunt tibi non ob metum iudeorū, sed obedientia collecti, Non sunt sicut cūes errantes, sed cōuersi sunt / ad te pastorem / et Ep̄m animarū suarū, **S**ras et tu in medio eorū pastor bonus, **P**rimi pastoris imitans vestigia qui in medio discipuloꝝ stetit, **S**ras inquam in medio pastor inter pastores, **I**p̄sos enim si interrogaueris / qui et quales sint eis ex sententia respōdere puenit illud Bene, cum filiis Jaco b, Pastores ouium sumus, **C**onueniat et o vtinam euangelicū illud cuiuslibet eorū, **E**go sum pastor bonus / qualis aiā suam dat p̄ ouib; suis, **P**ro illis inquam ouib; qui p̄pheticū illud canunt deo, **H**os autē populus eius / et oues pascue eius, **E**t crede mihi Haui sunt hi tui discipuli, viso te domino nostro, **E**so in medio eorū, **E**t cur hoc? **Q**uipe q̄ sperante eis dicitur, **P**ax vobis; et deinde manus et latus estensurum, latus charitatis non loculos exactionis, manus p̄ctiois: non baculum suppressiois, **D**iretur igitur affluat et dilatat cor tuū: cū videas tu bonus pastor / coadiutores tuos p̄sodales / duces gregis tui / ip̄se q; rationales quosdam pascue tue / hoc est dioecesis tue Argēt. arietes, **V**ideas inq; gausos viso te domino / **E**xultauerūt em̄ vt arietes / et sicut agni ouium, **E**t quid nī mirerur in hac die? affluat et dilatat / et gaudeat cor tuū discipulis p̄gregatis? **L**um p̄miserit ip̄e summus Pastor noster dicens, **U**bi fuerint duo vel tres congregati in noīe meo ibi et in medio eorum sum, **H**randis p̄missio viri pates

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible due to fading and angle.]

et fratres: et omni consolatione dignissima
et plenissima. **H**ec enim e celeberrima con-
gregatio: hec tua conuocatio sanctissima
Bone pastor: nunquid non in nomine
Jesu facta est: vere vere existimanda est
profecto. fit enim vt tue littere et sigillum
pre se ferunt et testantur, ad extirpationem vi-
ciorum, et virtutum plantationem quippe
qui precepit: vt conueniant visuri et audi-
turi: que per ecclesiastica reformatioe agen-
da forent et pertractanda. **E**t ecce non duo
vel tres: sed multi in nomine Jesu congre-
gati sunt. **E**cce igitur dominus noster Je-
sus christus in medio nostrum est. **Q**uid
aspicis: quid ityperis: ita est credite: no-
mibi sed pollicenti: qui mentiri non potest
ego inquit in medio eorum sum: **E**t quis
ego: quis loquitur: **I**psa est christus: qui
sedit in medio discipulorum. **B**eate hec
et deo grata societas. **I**n cuius medio do-
minus ille est: cui angeli seruiunt: cui sol et
luna famulantur: cui millia millium mini-
strant: et decies millies centena milia assi-
stant. **A**des autem et tu pulcherima: no di-
cam Pales: (quam pastorum deam genti-
licas fabulatur) sed vera summi patris
mater virgo **M**aria / virgo sancta / virgo
in eternum benedicta / adest plane: **N**am
vbi mater: si non ibi filius inuenitur. **A**di-
mus ergo nunc te cum fiducia: que ironus
es gratie mater misericordie: vt gratiam et
misericordiam consequamur et inuenia-
mus: in auxilio oportuno, qd vt assequa-
mur. **P**resentemus illud angelicu. **Q**ue **M**aria
gratia plena dominus tecum. **C**ongra-
tula: tibi o bone pastor et gaudius suum. **C**on-
gaudeo et glorio: in domino / quoniam vi-
deor: vident et ceteri discipuli tui: **C**um hic
presentes: studium tuum: zelum tuum: quo-
niam stas in medio eorum: et ad imitatio-
nem veri pastoris: queris per hanc sancta
conuocatione dare animam tuam pro oui-
bus tuis: **Q**ueris inquam ad imitatione
veri pastoris reformationem. **E**o enim or-
dine: quo ipse inceperat: tu inchoas: puta
ab ecclesiasticis. **J**esus namq gentem iude-
am immo vniuersum orbem reformatur:
stabat in medio orbis: et in templum pri-
mo ingrediens, zelo domus dei comectus

cepit eij cere mentes et vendetes in tempo-
re, dicens eis. **D**omus mea: domus orat: or-
nis est: vos autem recitis eam speluncam
L. tronum / ostendens ibi in spiritualibus
se reformatioem inchoari et edere. **E**t tu qd
q: itar boni medici: am ad infirma tuam
ciuitatem / **A**rgenti in sanandam ingrediens.
Primum ad originem passionis intendis:
quam ex oculo claro scaturire cernis. **N**am
sicut de templo ome bonu egreditur: ita de
templo omne malum proceat. **S**i enim sa-
cerdotium integrum fuerit / tota ecclesia flo-
ret. **S**i autem corruptum fuerit / tota fl-
des marcida est. **S**icut enim cum vides
arbozem pallentib folijs: intelligis quia
viciu habet in radice. **S**ic cum videris
populum in disciplina: sine cubio cos-
gnosce: qd sacerdotiu eius non est sanum.
Docte igitur et prudenter: o bone pastor
precepisti vt in vnum congregentur disci-
puli / sacerdotes visuri et audiri: que et
reformatione ecclesiastica agenda forent et
pertractanda: vere prudenter. **L**ertus nem-
pe sum quia non caro et sanguis: non dia-
bolus non mundus: sic stare in medio di-
scipulorum tuorum sed deus: sed spiritus bon-
nus te docuit. **C**aro inq et sanguis: sic re-
stare non iussit: hec enim iubet in cubili-
bus iacere / et etiam in pudicicis sedere:
in commelationibus: et ebrietatibus et carnis
curam facere in desiderijs torpere / negligere
ea que dei sunt / et que ventris sunt sol-
licita mente tractare / in medio cocorum et
mularum / non discipulorum conuer-
sari. **B**enedicte o tu bone pastor quia stas
in medio discipulorum tuorum. **D**iabolus
deniq scio. qz neq ipse hoc tibi consuluit:
vt sic in medio discipulorum congregato-
rum stares. quippe qui nec congregatioe
nec medium / nec stare vnq dilexit: non sta-
re sed cadere. **I**lle enim homicidia erat ab
inicio. et in veritate non stetit: no medium
sed extrema. ait enim. **S**edebam in lateribus
aquilonis / et ascendam super altitudine nu-
bium et similis ero altissimo. **N**on congrega-
tionem sed dispersionem. **Q**ui non est
mecum: contra me est ait **C**hristus: et qui non
colligit mecum / dispergit. **S**ed ecce o bo-
ne pastor / tu congregasti discipulos tuos / et

Oratio in Synodo.

Has in medio eorum. **U**e, re, his Episcopis qui iam fremunt et iridem apud in eos/ qui discipulos suos non congregauerant/ neque in medio eorum vnus iterant ut pontifices/ quin potius inter strepentes militum exercitus: lenones et gaudios/ non insulam neque baculum pastorale sed lanceam et galeam detinetes: quibus diabolus i. c. stare suavit: cuius et mercedem iam eternaliter ardentes receperunt. Ceterum sic stare in medio discipulorum tuorum/ necdum non caro et sanguis aut diabolus: sed neque mundus suggerit. Quid loquor homines mundanos. In quibus omne quod est: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite. Homines inquam mundanos Egypcios. i. tenebrosos/ egyptus enim tenebra interpretatur. filios non lucis sed tenebrarum: sed huius seculi qui prudentiores sunt filii lucis in generatione sua: qui sapientes sunt. ut male faciant: bene autem facere non nouerunt. Hi tales egyptii non tibi suggererunt: ut discipulos tuos pastores pastores congregares in vnum. Et quare hoc? Quia detestantur egyptii omnes pastores ouium: ut ait scriptura. et hoc quamobrem? Respondeat vnus expositorum eo quod animalia que ipsi egyptii. tanquam deos colunt: a pastoribus percuciantur. Egypcius homines tenebrarum: homines mundani quid vobis cum pastoribus ouium et cum pastore. cum omnes ouium pastores detestentur: et baculos eorum pastorales odio habent: et laici clericus opido sunt infesti. Dico o egyptii cum pastoribus ouium. Dicitis laici: quid vobis cum clericis: que conuentio lucis ad tenebras. Belial ad christum. Quid vobis cum sacerdotibus immo cum sacerdotum principibus: quid vobis cum pastoribus: ut quid pastoris mensam circumcingitis et lateribus eius vos associatis. An nescitis: quia pastor est: et quod pastores ouium animalia: que vos pro dijs summo honore colitis percuciant et iugulant: immo occidunt. Ecce vobis placet caballus superbie: glorie et ambitio. vos auaricie coruos: et vrfos et porcus: denique et passeres luxurie cum lupis voracitatis et adulationis canibus: ut de os ex totis cordis vestri nihil veneramus

ni. **S**ed animalia/ has feras: et bestias/ boni ouium pastores: percuciant iugulant et occidunt. Exemplo primi pastorem/ qui ait. Qui te exaltat humiliabit etc. Jaceret caballus superbie. Beati pauperes spiritu et nolite solliciti esse in crantinu vices: quid manducabimus etc. Et vulpes foueas habent: et volucres celi nidus: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Ingulatus auaricie coruus. Sunt enim corui/ qui se castrauerunt propter regnum celorum. luxurie porcus et passer occisi sunt. Dicitis a me quod mitis sum. Et Paulus. Homo vos met ipsos defendentes charissimi: sed date locum ire: perfossus est versus ire. Attendite ne corda vestra crapula grauentur/ interemptus est lupus voracitatis. **U**e quod dicitis: malus: bonus: et bonus malus. Adulationis canis est percussus. Ecce pastores ouium bestias quas vos Egypcius colitis percucit. Unde et vos eos odio habetis. Quid igitur vobis cum pastoribus immo cum pastore ouium. Fili dicitis. Homo pastor ouium est: sed iuxta prophetam: pastor et idolum. Has feras id non occidit nec percucit: aut occidit: quos non colimus/ sed nobiscum colit et venerat. Unus quod nunc est egyptius/ non pastor. Scio. quod lingua vestra me dicit et adulas est: fallumque cor versus vos dicit non sinit. Dicitis igitur quod vobis/ quod cum pastore. egyptius cum pastore ouium. Stulte. Sic mihi respondere vos video. **Q**uam fames quis tu quod cum pastore agam. Et quod quod sit quod non agimus immo totum quod nos facimus. Ecce nostro sano consilio temporalia et seruam? et augemus. mirum quod non dudum appellati fuistis instar cesaris semper auguti. sed pgeite. Custodes venique sumus omnis spiritualitatis et defensores. ut pastorum fideles canes: circa maceriem et sepepem electe. vinee christiane relligiosis descubantes temporalia. cum quasi maceriem sed et sepe spiritualium. Sed et tertio dicitis os istos: pro bec honorabiles reddimus et honoramus. Quid itaque queris: quod nobis cum pastoribus ouium et nunquid hoc nihil est et vnus aliud: et magnum: si verum esset quod dicitis: sed mentimini fratres mentimini. Vel si subum hoc modicus est equo: dicam modestum: fallum est: non verum fratres quod dicitis. **Q**uod si veri

Kaiserpe

Reisetpergij.

XV

tatem audire delectat: aufcultetis et dicam quid vobis Egyp̄tijs negocium fuerit cū ouium pastore. Aliter profecto res se h̄z q̄ dicitis. Dicitis nempe autores sumus rē poraliū / spiritualia custodimus: sacerdo- res honorabiles reddimus. Hō sic est / sed estis cum pastore ouium: sicientes / sanguifuge / sere singulares / sacerdotum p̄tempo- res: diabolicis suggestores / et folles.

Vos estis inquam non auctores tempo- raliū: sed sicientes sanguifuge / sanguinē temporalium bonorū / ex venis pastorū / et ouium suarum sugentes: in cruribz et late- ribz eius pendentes: nō ppter eū sed vestra. Si quando extrahere possitis: iam fetum aliquem pingue: si officij aut dignitatē: de quibz sanguinibz pauperes: vidue: pu- illi: et orphani: deberent sustentari. Si de- nis vestris filijs: nepotibz: et ceteris consanguineis beneficia ecclesiastica / Prepo- situras / Decanatus / et si qua sunt similia ex visceribz pontificis elicere valeatis. Si- gnū huius est / q̄ eos a beneficiorū conse- cutione / repelli cōsultis: quos de vltimis terre finibus prece et precio / accersiri pro- vititate et nostre ecclesie gloria oportebat. Doctos loquor: et honestos viros. Ipsos autem filiolos vestros et nepotulos / qui nec mucos q̄dem de naso possunt elicere / in- sedes viris / non pueris debitas / cum irri- sione et scandalo / et dedecore Episcopi et ec- clesie intruditis. Vos estis dein de non ecclesie custodes: neqz spiritualitatē defen- sores: aut canes maceriam vinee electe cus- todientes: vt ait is quiniū: fera singu- laris: qui depascit eam. Itaqz nedum: nō querentes que Iesu Ch̄risti sed ad defasta- tionem: diruptidē: et p̄calcationē eius / vestra consilia cedunt iniquissima. Quip- pe q̄ p̄ sanctarū cōstitutionū supplantatio- ne / p̄ destructione macerie vinee electe co- gitatis / dicitis et dixistis / succumbant spi- ritualia et temporalia emergant. Decidat sancta q̄ dragemalis abstinētia. et oriat pe- cūia / marcescant sanctorū patrū / obseruatio- nes: iam vltra mille annos / ab auis et att- uis nostris christianissime culte. Marce- scant inq̄ vt pompa: floreat et auaricia. vt na dicitur in abyssum descen-

dat obliuionis. et e regione lucus ascendat et fastus. Sunt hec tua p̄silia / dic egyp̄tie: q̄ p̄ custodia et spiritualiū defensione excogit- ras. Cor tuum et caput maledictum / et ling- ua cum pedibz tuis tu maledicte inimice abstinētie: et crucis Iesu Ch̄risti. fiat cor tuū et hoc caput: quibz contra dominum et crucem eius excogitasti plenū vermis: vt scateat: non secus atqz viscera Antiochi et Herodis lingua tua hec nouacula: qua fecisti dolum qua aerem inficiens. sentens- riam hanc non verbum bonū sed iniquū et dolosum eructasti. Lingua tua hec inquam ardeat et ardeat ei? ascēdat in secula seculorū. ¶ Clamet ipsa ad dominum vt lingua di- uitis sepulta in inferno / p̄ vnica olei miseri- cordie gutta / sed non exaudiat. que suo cō- filio oleū petri de nostra effudit ecclesia. Ligent pedes tui ambo: q̄ veloces cucur- rerunt ad effūdendum sanguinem Iesu. hoc oleum crucis et abstinētie: et p̄ciant in tenebras exteriores ibi erit stridor denti- um. ¶ Bone pastor vigilantiissime Argē. presul quam felix es tu / et beatus / si nō in- conilio talium impiorū abieris. si non ex hac maledicta terra radix cordis tui / vene- no talium consiliorum rigata fuerit.

Vos p̄terea vt ad huc vobis Egyp̄tijs: qui omnes pastores ouium detestamini / loquar. Vos inquam non sacerdotes et pas- tores ouium / honorabiles redditis quin potius contemnitis / irridetis / et floccipen- ditis. Ecce eorū vobis / vbi pastorem seden- tes circumsepieritis stat pauper sacerdos et ipse vnus ex pastoribz ouium est. Proh pudor: amplius continere non potero. stat inquam ante vos viles / vix triū obolorū homines / quē neqz Eps ipse / ante se stare pati deberet et nedū stare. sed et nudato ca- pite curuata ceruice reuerentiali et stupida facie tremuloqz corde sinit. imō genua flet- cere compellit. Egyp̄tie consul inimice et detestator pastoris ouium / scio / quid cogi- tes. Videtis quid responsonis concinnes / submurmuras et ais. o ridiculum caput / nō nobis stat nec genua flectit aut caput nudat: sed pastori cui assidem? suo ponti- fici et Episcopo / hoc est quod queror / hoc est qd detestor / qd lupus sedet et appendet

Oratio in Synodo.

languisuga, stat aut agnus et pastor, sacerdos stat et laicus recumbit / hoc spurcū est et abhominabile, Audi Egiptie consul aucti, non me sed Hieronymum cuius dicitur est quod et in libro decretorum transumptū reperitur distin. 95, Esto subiectus potestati tuo / et quasi parentē anime ama, Sed Epi sacerdotes se sciunt esse non dños / honorant clericos quasi clericos, et ipsi Epis quasi Epis honor deferaunt, Scitū est illud oratoris domici, Cur inquit ego te habeam ut principem cum in me non habeas ut Senatorem, Intelleuit in hoc Egiptie, Epi sacerdotes se sciunt esse non dños: et si honorari voluerint ut Epi honorent et clericos quasi clericos, Sed forsitan tibi non satis est audiens Hieronymum: audi igitur pastorem beatū Petri: pascite inquit eum / qui in vobis est / gregem dñi, pudentes nō coacti sed spontanei: scdm dñi pceptum neque turpis lucri causa sed voluntarie: neque ut dominantes in clero sed forma facti gregi ex animo: ut cum apparuerit princeps palorum percipiat inmarcessibilem glorie coronam, Egiptie notaisti verbum: neque ut dominantes in clero: quod si neque Hieronymo neque Petro credere volueris: audi dicitur in Carthaginiensi concilio sic dictum: et habet in eadem distin. Eps in quolibet loco sedens staret presbyter, nō patiat, Et item Eps in ecclesia in concessa presbyterorum sublimiori sedeat, Intra domū vero collegā se presbyterorum esse cognoscat, Sed adhuc ais Egiptie, Fedum Episcopus est: sed et illustis et generosus et secularis princeps, Estor sed Eps dignior principe seculari, 26. distin. duo, et extra de mai. et obedientia, Solite, quod si Episcopum non decet pati ante se stare sacerdotes / quanto minus principē, Benedictus pastor bonus, qui stat in medio discipulorum suorum, Benedictus cuius filij sunt sicut novelle oliuarum: in circuitu mense sue, Benedictus pastor bonus qui vbi de clericis iudicare debuerit / clericis et discipulis suis pastoribus circumseptus est, In deco: um enim est laicum viros ecclesiasticos iudicare, i. 6. q. 7. c. noua, et est ex consilio Hispalensi, Debueram bilinguam laxare in prelatos, Prepositos, Be-

canos et ceteros / qui sacerdotes quislibet pterunt: eos ante se / ut scilicet uos et seruos seruire et stare pmitteretes, At vbi venerit L. i. us quipiam ex potentibus / vult scdm seculi dignitate nobilitate / cuius igitur lateris eius iunguntur / cum omnibus clericis pferunt: vere oñ deus se potius Egiptios quam Israelitas esse, Sed transeo ad alia et ad orationis accelero calcem, Arta men ne huius obliuisci oportet: quin et nostris Egiptiis / consulibus alteris edipis: quippe qui non se dauos sed edipos putant, pleuma proponam, Dicitur in pro christi gloria (quemadmodum vos facere iactatis) consulitis ut quid igitur / non finitris stare pastorem: in medio discipulorum suorum: ut quid cum in medio armigerorum inducit: et non se ut sacerdotē domini inter sacerdotes / sed ut principem huius mundi ei dendum se, inter tartareos exercitus censeat, Sed dicitis Spiritualia sine temporalibus diu subsistere non possunt: terram ceteris opere: et non decretis et decretalibus sed gladius et lanceis: non Libris: sed bibulis, Vera sunt que dicitis: et vos quidem hoc vos Jacobus: si non fallor manus clau, Vbi vera dixeritis tacere poteris / si nisi sum: continuo palam est: cum Liberentia non parmenone: plenius rimari sum: et bac stas illac perffuo, Spiritualia sine temporalibus diu subsistere non possunt / hoc quidem taceri potest: quoniam verum temporalia enim spiritualium parilli sunt / et ad fructificandum sustentant spiritualitatis vitam: si saltem viti parillus congruent: viti sine palo errat / vento agitatur / in terrā decidit: ibi serpit et perit / quod si malor fuerit palus quod equum est / in terram depressim: euz palo autem congruo sustentatur et fructificat, Deus / quorsum bi maiores temporalium bonorum pali detraxerunt spiritualia / quantum depresserunt et fregit, Ecce de profunda humilitate in extremam pempam: et superbiam / docet hoc factus mulcerum ex prelatio: a summo vsque et eorum: de largitate in auariciam: de munificentia in tenacitatem / de castitate in luxuriam, Maldicia temporalia pali maledicti / quo illas reuerdas / Episcopatum Pre-

Kelch

[Marginal notes on the right page, partially visible and mostly illegible due to the page's condition.]

positurarum / et decanatum detraxistis dignitates / in manus reuera Egiptiorum et filiorum huius seculi extrabe palum illum diuitiarum / a vitibus dignitatu ecclesiasticarum / et videbis eos a iam suis culto ribus et amatoribus omnino relictas. Sed cito / velis ut temperate et cum modestia temporalia procurentur / ut pacilli temporalium vitibus spiritualium congruant / etiam illa tamen sine gladijs / ferro / et fustibus / nec teneri nec acquiri poterunt. Taceam et hoc si placuerit / et hoc. Sed nunquid consulis ut ab hoc palo cura adhibeatur neglecta / et nunquid vis ut temporalia plantentur / et spiritualia negligantur. Nolumus / scio / gitis. **E**gipti / et quid igitur vult fieri? Nolumus ut et spiritualia et temporalia exerceantur. Spiritualia per vicarios et substitutos. Temporalia vero per ipsum pastorem. Ipse tractet bec ardua et magna negotia temporalia / et iurisdictionem defendat. Spiritualia autem per vicarios provideat. per monachos et pauperes theologos / huius ordinem / huius predicet. **M**ores / o tempora / proci dei hominum fidem / quale consilius hoc? Dicite infelices quid hoc est? **Q**ue sunt maiora queso et principaliora / magisque ardua / spiritualia vel temporalia? **N**unquid spiritualia? **Q**uid cogitatis? **C**ur non respondetis? **N**unquid spiritualia? **E**ris am. **E**t cum is qui principalis / principaliori non incumbit. **E**t que minora sunt per vicarios exercent. queso dicite quid decenti? atque salubrius ut per accessorium / prelatum per se ipsum exerceat / et principale per substitutos. **V**el contra. **S**i enim illud oportet facere / scilicet predicare ordinare / sacrosancta mysteria missarum celebrare / et aliud non omittit: scilicet iurisdictionem defendere. **C**ur non suggeritis / ut sit executor principalis / ipse qui principalis est habendus? quia et si spiritualia per substitutum fieri possunt / quantomagis id quod minus est / Temporalium defensio. **E**t quid ad bec dicitis Egiptie pastoris ouium inimice? quid dicitis? **A**is forsitan. **E**cce vtrumque se exhibebit et spiritualem et secularem dominum / iam erit ut pontifex in medio discipulorum suorum / iam ut princeps secularis in medio

sui exercitus. **C**onsilium Archiepiscopi. **I**nfatuat et hoc tuum consilium / et confandit mordax illa: et facera cuiusdam hominis rustici responsio. **S**emper erat quidem potentissimus episcopus: paruum germanie quod nedum spiritualis sed etiam secularis iurisdictionis negotia administrabat. **I**s cum quadam vice / vestitus ferro et militum strepenti catera circumvallatus per campos equitaret vidit rusticum hominem / aratri iugis iua relicta in suo agere stare / et aperte oros atque stupentibus oculis / sese cum summa admiratione respicere. de quo admiratus episcopus / deserto paululum cepto itinere / equum quo rebedatur / versus rusticum egit / et insolita quadam beniuolentia vultum serenans / ad eum dixit. **H**aberm aliquid interrogare te / vir bone / si velles simplicitate et vera interroganti responsa tribuere. **A**d quod rusticus (Nescio a quo doctus / **U**rbane satis respondens dixit.) **Q**uis sum ego? et qui sunt omnes parentes mei? ut illustissimo principi meo et gratioso domino dedigner respondere. **E**t episcopus ait ad eum. **S**ic ergo mihi / quid cogitabas cum hiant ore / et dilutis malis strabas et me stupens inspereras? **L**ogitabam: inquit rusticus / vtrum ne sanctus Martinus / qui et ipse Episcopus erat: cum strepitu tanto armorum / militumque exercitu solitus sit per viam incedere. **A**d quod Episcopus paululum rubore suffusus. **E**go inquit non tantum episcopus sum / et spiritualis dominus / sed sum etiam temporalis **D**ux / **P**rinceps / et **D**ominus: vnde nunc me ducem exhibeo. **S**ed si episcopum libet videre ea die / et diem statuit: ad ecclesiam veni / et episcopum exhibebo. **A**d quam rursus modice in risum peritatus homo ruralis episcopus ait. **S**i non velles egre suscipere / nec dedignari risum prebere / seruo tuo. **H**ic et ego / quod interrogarem a te. **Q**uere ex me ait episcopus / quod cumque libuerit non offendet. **D**ixit ergo rusticus. **S**i inquit / quod deus prohibeat / exigentibus meritis dux ad inferna migraret / episcopus noster quomodo pergeret. **Q**ua interrogatione confusus episcopus cum rubore abcessit / et nihil ad hoc respondens / rurales hominem deseruit / baud parum instructus

Oratio in Synodo.

rustici hominis decenti facie / vt magno /
pere caueret / nisi ducis magis q̄ episcopi
negocia sollicitare vellet / ducis magis q̄ epi
scopi mercedis reciperet. Quot episcopi
perierunt / et iam nunc apud inferos tremunt /
qui vix magis iurisdictionem / secularem / scilicet
et spiritualem administrauerunt / qui si
tm spiritualium causarum negocia tractauis
sent / iam felicibus feliciores in celesti regno
regnarent. Ecce Egiptie consul / qui sua des
domino tuo / vt et temporalibus / et spiritu a
libus inuigilare iudeat. Ecce faciem illaz
responsonem / quam tibi homo ille agrico
la tribuit / et noli post hac similia / de ferenti
eris tui sepulchro eructare / sed abi hinc in
malam crucem / amodo non ad te / sed ad pa
strem nostrum / qui ecce iam in medio dis
cipulorum suorum stat / verbum et tamē ab
breuiatum habebit. Beatus es / et eris o bo
ne pastor / si tales a te abegeris / si huiusmo
di mille a latere tuo ceciderint / et decem mil
lia a detritis tuis / et ad cor tuum redierint. In
deles tua bona est et proba / nisi me fallat
imago. igitur consule / si cor tuū consue
ris / ages / et nō quos hactenus descripsi egi
prios. Vere beatus es tu / si ipsos expuleris.
Ipsi enim filiorum diaboli nutrices sunt /
plane nutrices sunt. Nutrix / casum paruul
li / ad eius consolationem salum interpreta
tur. Si enim puer ceciderit / et lesus casu / la
chrimas eiulauerit / nutrix dicit / q̄ pulcher
q̄ realis fuit saltus. Falloz si non Egiptij
hij / sic te consolari nitantur. Ubi enim te
etiam grauissime cadere contingeret / deum
offenderis / et tu intra te / tua conscientia
propria morsus feres / quid ipsi queso tibi
dicturi essent. Lerte hūc grauissimū casuz /
ipsi saltum / et opus magnificum esse asser
rent. Hec maledicte rane in penetrabilibus
regum / et intimis latent / non aliud / q̄ que
lyti / et aque sunt / huius immundi / et fluen
tis seculi coarctantes. Echo sunt / iuxta ver
bum sapientis / resonans in altissimis mon
tibus. Dōres / principes et prelati / sunt cō
sules egiptij. Echo sunt / conformantes se ti
bi ad omnia que egeris. Si riseris / rident
si fleueris / flere gestunt. Si alicui indignat
fueris / et ipsi indignentur. Et profecto gna
sonicum illud fidelissime obseruant. Auunt

atio / negant / nego / laudant laudo / vitupero
rāt / vitupero. Hic / crede mihi / si saltus hinc
plici viro credendus est. Hic inq̄ si eos ad
miserie / non aliter te / q̄ pueri porcina trahunt
trahunt vesicam. Illam / vnus ex puerulis
aliquanulum intrat / quo facto ipam alteri
trahit qui et ipse eaz amplius intrat / et hic
tertio tradit / et quarto / et deinceps alijs / q̄
quorū ibi forte contigerit / quousq̄ omino dis
stenta fuerit / et inflat / tandem autem cum ca
ludunt / alter alteri ipam iactantes / Sic
sic / quos tibi descripsi / de te faciem / nisi eos
caueris / vnus ex eis / vbi collum vesice / aus
rem tuam loquet. Arripuerit / ecce insufflat
et ait. Ecce tu princeps es fm seculi dignita
tem / sicq̄ mens tua distenditur / et inflatur.
Traderis alteri / et ille insufflat. Etiam dux
Bauaricus inquit. Et dilataris amplius.
Traderis dentis tertio / sed et ille insufflat.
Domine Palatinus eius / Rbeni. Ecce
mirum immodum iam vanitate distendes
ris instar vesice. Sed et quarto tradis / si
le statu requali rumpet / ait enim. Ecce cen
sus et temporalia bona pro statu principis.
Malefici et diabolici folles. Dicunt ti
bi o bone presul / dicunt inquit tibi. Prin
ceps es / sed tacent q̄ episcopus / Dux es /
tacent q̄ pastor ouium / quarum sanguis de
manu tua requiretur. Sūt / Palatinus es
sed tacent q̄ sacerdos. Distendunt tibi cen
sus et proventus / pro tot equis et militibus
sed tacent q̄ sumi demofyne / et bona pauper
rum / panis pupillarum / et puerorum / et vi
duarum / qui tam esurientes erant / et per
unt fame / et non pabula equorum / et stipen
dia militum. Ecce quomodo mentem tuaz
vt vesicam vanitatis vento distendere co
nantur. q̄ si forte fortuna hoc effecerint / ti
bi illudent / te ridebunt / et suscipies deos facient
non aliter q̄ pueri vesicam. Hoc officium
cmmnium talium / si Seneca credit. Est et
vna intentio / quis blandissime fallat. Ita
q̄ his blandatibus atq̄ laudatibus ne
credas / immo irrisoribus tuis aurem ne li
benter accomodes / qua te cum adulationis
mentis effecerint / si subito respexeris / aut
ciconiarum deprehendes post te colla cur
uari / aut mani auriculos agitari / aut

estuantem canis protendi linguam. Con-
sulto igitur iam oculos tuos ab eis vene-
rabilis antistes et bone pastor auertiti / de
medio nationis praeuectens / et te in medi-
um statuisti discipulorum / hoc est profecto
quod gauisi sunt discipuli tui / viso te domino
in medio sui non Egypciotum. Assumus
itaque ecce tibi aurem parati / et oculos visu-
ri et audituri ex te ut dicas. Pax vobis. Et
deinde / ut ostendas manus et latus. Amo-
do ego silebo / plura necessaria dicta rescin-
dens / puta de ministrandis negligentibus et
excessibus / in hac tua ecclesia cathedrali /
tua curia / et ciuitate Argentiini. et garrulatio-
nibus tempore diuinorum officiorum / non
minoribus quam mulcularum in foro rerum
venalium / iam per vicarios confratres me-
os in choro / iam per dominos canonicos
supra in lectorio / qui vsque adeo in his sepe
numero exorbitant / ut sacerdotes diuina
mysteria altaribus celebrantes impedia-
tur: quod reuera ipsorum generosam tede-
cer nobilitatem: hic locus alios quam rigor sa-
di epistolulatus mores / de negligentia ventis
bibliothecae et librorum preciosorum taceo /
de miserabili et inordinato cantu / si saltem
cantus dici meretur / et quod soli pueri canunt.
Aliis vel omnino tacentibus / garrulantibus.
Deus / sed nemo prelatorum corri-
git. Et cur hoc est? quoniam par culpa eos
involuit. Sed neque de curie et curialium tuo-
rum exorbitantibus modo loquor / de excom-
municationibus pro leuissimis causis / de
venalitate constitutionum iuris / ut oblata
pecunia liceat matrimonia temporibus ab
ecclesia prohibitis / nulla rationabili suade-
te causa / solennizare / et cetera quam plura / que
nunc non est narrandi locus. Nihil etiam
dico de pessimis corruptelis ciuitatis tue et
statutis laicorum / contra ecclesiasticam li-
beratam / et diuinum honorem. Jam in vi-
olatione festorum / per mercantias et opera
feruilia / iam per supersticiosas / et gentiles
obseruationes in templo hoc / et extra / que
sepius ad populum exhortans detestatus
sum / quarum aliquae ex dono dei delecte sunt /
sed tamen et alie restant. Jam de statuto il-
lo / quod nemo habeat facultatem testandi. Ne-
mo intraturus religionem audeat / nisi cer-

tam summam suorum bonorum tradere mo-
nasterio. Quid dicerem / si dicere velles de
ingressu virorum / in monasteria monialis
um / et mulierum in claustra monachorum /
vnde ab dominanda fetuum nondum ple-
ne natozum homicidia perpetrantur. De
his omnibus et alijs multis dicere statues-
ram / sed ecce tempus me deficit / et tuam ex-
pectamus ditionem. Dic igitur / et ostende
manus et latus / dic aliqua pro reformatio-
ne ecclesiastica. Sed et ostende latus zeli /
quem geris pro ecclesiastica refectione / et
manus exhibe executionis. Alioqui quid
proderit nouas veteribus superaddere sanc-
ctiones / sed neque veteres fiant neque noue.
Apponatur manus oris necesse est / hoc est
operatio locutionis / et executio preceptionis.
He fit vox quidem vox Jacob / manus au-
tem manus Esau. Dic itaque vigilantissime
antistes. Bone pastor aut dicere que ita
tuisi iube. Ego enim amodo sileo / quoniam
am que habui iussu tuo ecce iam dixi.

Prescriptum sermonem saluberrimums
Primum / ne populares lateret. Deitu
de ut quorundam ambiciosissimo-
rum (quos solos populus doc-
tos credit) ora comprimeret
tur: Jacobus Triumph.
in vernaculis traduxit.

Oratio funebris

Quarta feria ipsa die. s.

Salvati martiris. Oratio funebris in exequiis domini Alberti quondam Episcopi Argenti in ecclesia Argentinensi habita circa horam octavae anno 1506. presbitero electo dno Huilberto Comite de Honstei.

Uusus sū

habere orationem funebrem in exequiis his domini Alberti quondam Episcopi iam defuncti. Uelle hanc provinciam alteri fuisse commissam qui artem habere

et exercitium dicendi quod utique a me longe est qui prope quod erat meam contriuerim in contionibus ad plebem non latinis sed thetonicis. Verum quia ita placitum est dominis meis statutum apud me habui potius imperitiam meam proderet eis non obedire. Melior est enim obedientia quam vitium et auscultare magis quam offerre ad ipem arietum quam quasi peccatum arietandi est re pugnare et quasi scelus idolatrie nolle accipere. Neque tamen quisquam ex me expectat orationem splendidam immo nec ornata et attamen veram catholicam et veritatem tam motiuam et efficacem quam veritate sufful tam. Oratos autem vos velim si quippiam contra vicia acerbiter inuenerim nemo id sui contemptum contumeliam aut iniuriam dicam esse putet sed in fraternam admonitionem et correptionem. Omnes quos legimus aut audiimus orationes habuisse funebres eo tendere visum sunt mihi ut laudes defuncti depromerent locosque assumptissem iam ab ortu et progenie defuncti iam a patria iam a persona. Et hoc quidem recensendo animi eius virtutes prudentiam iustitiam fortitudinem temperantiam et cetera id genus. Sed et bona corporis / ros

bur / vicia acritatem et sanitatem. Porro et bona fortuna diuitias gloriam laudem et bonorem et alia his similia et dissimilia. Ego autem solidius fundamentum orationis statui iactare ex sacra videlicet scriptura quam indignus profiteor. Et in medium producam regulam episcopalem a beato Paulo ad Timotheum et Titum descriptam. Deinde e regione statuam vitam nostri defuncti episcopi. Quo facto si quadraverit sua gloria sponte resultabit.

Ut autem hoc perficere valeamus oremus dominum deum nostrum pro gratia quam per intercessionem sanctissime sue genitricis efficaciter impetrare poterimus. Hec corde eam salutaueimus dicentes. Ave gratia plena dominus tecum. Et Regulam Episcopalem ponit beatus Paulus (ut diximus) ad Timotheum et Titum. Oportet inquit episcopum esse irreprehensibilem sine crimine / vnius uxoris virum sobrium prudentem ornatum pudicum hospitalem doctorem non violentum non percussorem non litigiosum non turpis lucri cupidum / sue domui bene prepositum non neophitum oportet autem et illum testimonium habere bonum ab his qui foris sunt. Ecce regulam in quindecim capita diuisam

Primum caput est oportet episcopum esse irreprehensibilem sine crimine. Sed quis est ais qui sine crimine vivit. Joanne dicente. Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus. Sed aliud est peccatum aliud est crimen / peccatum dicitur quodcumque sine magnum siue paruum manifestum siue occultum. Crimen autem magnum et infame. Debet igitur esse non infamis. Res enim est pene contra naturam ut aliquis sit sine peccato. Sed hoc vult ita intelligi irreprehensibilem id est non obnoxium reprehensioni ut talis eligatur cuius comparatione ceteri grex dicantur. Debet itaque esse irreprehensibilis / qui alios reprehendere debet ne dicatur ei id Luce quarto medice cura te ipsum et id Pauli qui predicas non furandam furaris. Et id Evangelii Et ecce festus cam de oculo. Illud quoque. Quid cecus

Reifersperzj.

XVIII

ocum & quid Catilina Cerbegum & Lori
pedem rectus et oipem rideat albus, Ecce
primum caput.

Secundum caput regule episcopalis est,
oportet episcopum esse vnus vxoris viri.
hoc capitulum exponentes multi multa di
perunt/ quemadmodum recitat Beda nalis
us & beatus Thomas. Orientales sic ex
ponunt, vnus vxoris virum id est q non
habeat simul duas vxores sicut quorundā
est consuetudo, deceptio non accepta
tur, habet & beatus Hieronimus suum lo
quendi modum. Sed aliud exponunt be
atus Augustinus & Ambrosius. Sed hec
omnia missa facientes/ dicimus cum **Disti**
en. q capitulum hoc negatiue exponi debz
id est non plurimum. Nisi enim sic expona
tur continens et sine vxore viuere volens
episcopari non posset, quia non esset vnus
vxoris vir/ quia virgo vult manere/ et nul
lius vxoris vir esse. Huius autem capituli
ratio est secundum beatum Thomam/ qā
episcopus ē dispensator sacramentorum et
ideo nullus defectus sacramentorum debz
esse in ipso episcopo sed sacramentū ma
trimony est significarium coniunctionis
Christi & ecclesie / ergo vt signum respon
deat signato sicut Christus est vnus & ec
clesia est vna/ sic et hic quod deficeret si epi
scopus plures vxores haberet. Sed con
tra hanc rationem statim obijceret a curio
so ergo tenetur quis habere vxorem/ & non
esse virgo/ quia nisi sic iterum deficeret sig
nificatio. Videant scholastici. Nos perga
mus ad tertium.

Tertium caput regle episcopalis est. **Sp**or
tet epm esse sobrium. Ministri templi pro
hibentur vinū & sicram bibere ne ebrietate
grauentur corda eorum & vt sensus vigeat
semper et tenuis sit. Sic & episcopus debz
sobrius esse, sic scz nomen eius sic & laus ei
us, episcopus dicitur superintendens/ vigi
let ergo necesse est aliter/ enim quomō super
intenderet nisi vigilaret. Ebrietas aut ob
stat vigilis. Sobrii estote & vigilate cla
mat, b. Petrus. Hoc contra epōs q ad oēs
boras bibūt sed & se ad eqles haust iuitāt.

Quartum caput est oportet epm esse pru
dentem/ in omnibz agendis, prudentia re
gularia est omnium virtutum/ & auriga.
Sine enim hac virtutes vitia sunt **pm. b.**
Bernardus: Episcopus autem eligatur
vt alios regat. Etote prudentes sic serpen
tes / ait dominus, Et iterum. Quis putas
est fidelis seruus & prudens quem dominus
constituit super familiam suam hoc igitur
dicit apostolus contra eos qui suo nomi
ne simplicitatis excusant stultitiam sacerdo
tum. Debet itaqz episcopus ne dum in cō
cupiscibili per caritatem et sobrietatem s
& in rationali per prudentiam bene esse or
dinatus.

Quintum caput oportet episcopum esse
ornatum. Non hoc de ornatu suppellectilis
intelligi oportet vbi pleriqz excedūt. Dicit
tur enim ex concilio Carthaginensi. Epi
scopus vilem suppellectilem & mensam/ ac
victum pauperem habeat/ & dignitatis sue
auctoritatis/ fidei ac vite meritis querat/
adde & non argenteis vel aureis vasis. In
telligi ergo dō ornatu iste/ in motu in inces
su & habitu & sermone cōmuni vt dicit glo
sa magistralis, & hic ornatu est virtus que
modestia appellatur a, s. Tho. & his quos
allegat doctoribus & philosophis. Sic igitur
ornatus primo in habitu vt ne c fulgū
dis nec sordidis se vestibus ornet/ nec enim
affectat sordes/ nec exquirit delirte, lau
des pariunt, quod tam de vestibus qz de ci
bis intelligendum est. Sic secundo ornat
in incessu vt gravitate itineris/ metis ma
turitatem ostendat. Incompositio enī cor
poris qualitatē indicat metis. Unde Eccl
i9. Amictus corporis/ & rīsus dentū & in
gressus hominis enuntiant de illo/ prelat
autem ponitur in aspectum hominum igitur
oportet q sic sit ornatu/ et nedum in in
terioribus bene dispositus/ sed etiam in ex
terioribus. Unde dicitur de sancto Ambro
sio quod quosdam ordinare volebat / quia
dissolute incedebant. o q exactum et rigi
dum erat examen ordinandorum eo tempe
state. Hunc autem neglectum perfunctoris
um et tepidum, examinantur in declinatio
nibus dictionū/ sed factorū et operū nō.

Oratio funebri

Sextum caput regule episcopalis est optz epm esse pudicum. i. verecundū. qm̄ q̄ p̄tingit q̄ occurrunt alicui aliqua turpia in alijs vl agentibz vel dicentibus. Et ad hec debz habere pudicitiam vt verecundetur si videat vel audiat. Augustinus. Impudicus oculus impudici cordis est nuntius. Unde et in concilio. Tolletano dicit q̄ in mensa epi non debent esse fabule. sed lectio sacre scripture. contra eos episcopos qui turpibz verbis arridentz dissuis malis cachinoseccutiūt.

Septimū caput regule episcopalis. opoz tet episcopum esse hospitem. Domus em̄ episcopi debet esse sicut hospitale vt domus Loth. et domus Abzabe. vnde et Gregorius legitur quendam electum reprobasse partiz propter huiusmodi defectum. Et quidem merito debet esse hospitalis. pastor enim est qui pascere debet gregem suum nedum pabulo docte predicationis et sancte conuersationis. sed et pie subuentiois. vt sic pascat verbo exemplo et subsidio. Sed quomodo daret hospitibus suis. qui tollere satagit aliena qui q̄ raptzibus alienis non celsit. Hic dicendum est de reformationibus hospitalium. et ne ea bona que deputata sunt pauperibus. per episcopum in suos proprios vsus. vt. nam non abusus) dispensent. quod verum furtum. immo sacrilegium est. Immo bona que viris ecclesiasticis supersunt ultra simplicem victum et vestitum iuxta decentiam sui status in ecclesia et reipublica. vsus pauperum sunt dispensanda. et non crudeliter retinenda. Ita q̄ fm̄ Athanasium. episcopus liberalem se nedum suis aubus sed etiam alienis per hospitalitatem pbeat. Octauū caput est oportet episcopum esse doctorem. scilicet qui habeat gratiam docēdi. que dicta sunt superius. vel a subditis exiguntur. hoc autem dicendi officium. oīum precipue vt insit episcopis necesse est q̄ innocens. absq̄ sermone conuersatio. quantum exemplo prodest. in silentio nocet. Itaq̄ larratū canū et baculo lupi arcendi sunt. vnde maledictus canis non valens larrare. Isa. lyi. Unde et hoc est officium. propriū prelati ecclesiam dabo vobis pastores iuxta cor meum et pascunt vos semina et doctrina. officium plane. magne dignitatis pietatis et

difficultatis. Difficultatem siue arduitatem huius officij satis explicat. beatus gregorius. in suo pastozali. et L. b. i. s. o. in alio similiter pastozali suo. ad Balsium. propter cuius difficultatem. difficilem dicunt esse curam pastoralem. cui hoc predicandi officij annexum est de necessitate. Porro quantitas iuxta apostolicam vocem valet ad oīa. que maior altera. que dignior pietas excogitari potest. quam que liberat animam morte perpetua. Si magnum est pascere carne proximam merituram vt interim viuat. animam in eternū victuram. quam preciosus est pascere ne p̄creat. Non adhorreat hoc predicandi officium plati nostri quali indignum sit sue dignitati. Considerent. b. Paulum. qui hoc officium predicationis. a patulit quasi de reliquis nulla sibi cura videatur. Unde et dicit. non misit me dñs baptizare sed predicare. Constantinus est ad hoc apostolorum responsio. dicentium. non est equum nos derelinquere verbum dei et ministrare mensis. Quanto magis existimas hoc dicentibus de alijs operibus minus sanctis minus spiritualibus atq̄ pijs. Si dicunt episcopi nostri et alij prelati et predicatorum nostri per subditos. predicamus per illos qui ielibenter ad hoc opus ingerunt. Et hoc satis est et nonne multiplicatio sermonū sit tanta. q̄ in nauicam transit. audientium? Agimus ita vt iuxta illa grādia et ardua dum iurisdictionem nostrā. dum temporalia vigilantē protegemus. spiritualia enim sine tam periculibus esse nō possunt. Sed respondeant velim primū. q̄ decentius atq̄ salubrius vt quod accesserim prelatos q̄ seipm̄ q̄ creant et principale per subditos. vel eōrū. Si enim id op̄ eruit faceret se q̄ predicare et aliud non omittit scilicet iurisdictionē defendere sit executor et incipaliter ipse qui principalis est habendus qui et h. predicatio p̄c̄st̄ per substitutū fieri. q̄ tomagis id q̄ minus est. tempozaliū defensio. Et n̄ma querant p̄inde quaz pauci sint sermones in tam multis. multis inquam numero sed perfectionis laude rarissimos queret quia adulteratur verbum dei atq̄ corrumpitur. dum vel questus estimatur

pietas vel dum finicentur erroris mala se-
mita vel dum inutilia teriliacq narratio
nis frivolaris zizania superseminantur.
Ita pfecto cura vigilantior apud qsdam
et prelati habet in eligendis mercenarijs
pzo cultura agroꝝ suozum / q̄ habeant in
electione bonoꝝ predicatorum pzo cultura
s̄rituali animaz. Deniqz qz solam tems
poralium defensionem vel minultatiõem
attendunt: nil mirandum si psequenter cẽ
seant curatores vel aduocatos: vel pru
dentes aliquos de seculo / in cautelis z tra
ditionibus humanis / preferendos esse: vi
ris quantumlibet in sacra doctrina z sp̄s
rituali conuersatione pollentibz. Nam se
cundum prestitutionẽ finis: de conferenti
bus ad finem iudicamus. Mira res q̄ ip
si contemptibilis officium altumunt / cum
tamen id comittere deberent contem p̄tibi
libz psonz fm q̄ docet Apostolus. i. Cor.
6. Secularia iudicia si habuerit / contẽp
tibilis qui sunt in ecclesia / illos constitui
re ad iudicandum. Ridiculum p̄terea est
q̄ dicant se velle regere sp̄ritualia per vi
carios. Ridiculosum enim est aliquẽ ma
trimoniũ contrahere qui non potest secun
dare: p̄ter solam fiduciam ponendi vicari
um. Tandem si in omnibus habebit vica
rium scilicet in pontificalibus / in sp̄ritua
libz / in penitentialibz / etiã in iudicialibz
in predicabilibus / nunq̄ in infernalibus
habebit vicarium: non vtiqz sed persona
lem illic perpetuo residentiam habebit

Nonum capitulum regule Episcopalis
est oportet episcopum nõ esse vinolentum /
hactenus quid facere debeat Episcopus /
nunc quid vitare debeat ostendit Apосто
lus. z vicia remouet a p̄posita. Et meo iudi
cio idem quod prius suavit reiterat / quid
enim aliud est non esse vinolentum q̄ esse
sobrium. Reiterat autem z inculcat sobrie
tatem quia necessaria valde est sobrieas re
gibus. Noli vinum dare regibus: sic decla
rat beatus Thomas secunda secunde de
sobrietate: verum secundum quosdam mi
nus hic dicit z plus significat Ephesi. v.
nolite inebriari vino in q̄ est luxuria / zc.
quasi dicat nõ gulosum non luxuriosum /
quia venter estuans mero facile despumat

in libidinem. Hoc ebrietate nudauit femo
ra sua Lotib quid Sodoma non vicit vina
vicerunt.

Decimum capitulum est: oportet Ep̄s
copum non esse percussorem id est ita iras
cibilem z perturbati sensus vt percutiat /
qui deo esse patiens / vt eum sequatur q̄
posuit dorsum ad flagella id est L̄bitum
qui non percutiebat. Decenter prohibet
hoc post vina quia ebrij de facili percutis
unt. Prohibet itaqz hic Apostolus iram
quo ad actum. Verũ Athanasius dicit:
non qui manibus quenquã affligat sed q̄
temperitue incessat z frat̄s p̄cellat animos

Undecimum caput est oportet Ep̄s
copum esse non litigiosum ita vt nedum quã
tum ad actum sed etiam quantum ad verba
nam cohibeat: ait Paulus. ij. Timo. ij. ser
uum dei non oportet litigare. Et. i. Corin.
xi. si quis videtur p̄tentiosus esse nos tal
em consuetudinem non habemus neqz ec
clesia dei. Sit Ep̄o in exemplum L̄bitũ
z Ap̄toli / quoz ep̄i sunt successores / q̄s
post inuitit vt pacem annuntiaerit Et
in passione sua L̄bitus dixit pacem meã
do vobis / pacem relinquo vobis.

Duodecimum caput est: oportet Ep̄s
copum esse non turpis lucri cupidum / Ep̄s
ponitur iudex z ordinator ecclesie / q̄ si sit
cupidus / de facili declinat a iustitia. Ep̄o.
xxij. ne accipias munera que excecant cis
am p̄udentes: z subuertunt verba iustoz.
Imo non solum iniustitie sed etiam omni
um malozum radix est cupiditas fm Apo
tolum. Quis eliminauit de ecclesijs / san
ctas illas abstinentie ceremonias / vt tems
pore quadragesimali non oleum sed butis
rum comedatur: cupiditas. Timendum
est ne tandem ad hoc deueniatur vt etiam
carnibz vitulinis vesci liceat. Quis de be
neficijs p̄mos dare fructus nuper excogi
tauit: cupiditas. Quis libros orarios
imprimi vetuit aut impressos carius q̄ iu
stum erat vendi iussit: cupiditas / q̄ien
te super excrescens precium / cedat iubenti.
Quis monasteria pro mensis Ep̄s copo
rũ incorporari ostendit: cupiditas. Que
non curat diuini cultus diminutiõem aut
prorsus abolitionẽ / dum mō sibi satisfiat

Reiserpergij.

XX

dia laboris sui/a suis dñis vel prelat: qui debent subditis dare iusticiam/ quā ab innocentibus sic verat. De qui condit leges iniquas/ ait dñs per ysaiam/ & scribentes iniquitatis scripserunt/ vt opprimerent in iudicio pauperes & vni facerent cause huius milium populi mei/ vt essent vidue preda eorum/ & pupillos diriperent. Sed & (quod grauius est) dicunt satellites illi: si quādo saltem iniuste per eos veratus absoluitur a superiori. Si ita fiat/ inquitunt a modo reddamur pusillanimes: vt nō audeamus similia attentare. **U**tinā sic fieret & terre tentur. Ne tam nefanda vnq̄ attentarent per que sibi ignominie notā vtiq̄ turpissimam inuulerunt. **Q**uia ita faciunt testimonium perhibuit/ que vidit & audiuit/ & scio quia testimonium eius verum est. **S**ic secundo prelati bene dispositus domui sue: & disponat/ vt fiat abbreviatio tā dispensiorū litium: & extensioni causarū in libellis/ quibus non necessariā frequenter inserunt/ quatenus multiplicetur folia: & inde p̄scripta/ vt & sigillo maior extorqueatur pecunia. **L**amēta tur hoc quidam ex amicis nostris. **I**nnocentes inquit ad tribunal iudicis stantes/ dum de re quāpiam interrogati duo verba respondent: ea postea ab actuarijs formularijsq̄ in longissimam orationē dilatantur. **H**inancs sunt/ qui verba & leges ipsas: tanq̄ cerdo coruū extendūt/ trahuntq̄ dicta repugnātia/ ad id quod volunt propositum. **N**on abs re **N**icolaus tertius (vt **P**latina scribit) notarios tabelliones: (vt p̄ore sanguine pauperū & litigantium viuentes) a se vt pestiferos reiecit: & pius secundus/ litigatores/ auces/ forū aream/ iudicē rhete/ patronos aucupes/ dicebat. **V**ellent dicerent mihi cerdones illi. quid in libello facit lōga illa narratio auctoritatis fiscalis sibi ab **E**p̄o tradite: que tria aut quattuor folia occupat: cum tñ liquidū sit. nec a parte aduersa negatū eum esse fiscalez. **E**go rñ deo pro eis. **I**deo fit vt libellus spissior fiat & multa folia/ multā emungant pecuniā. **A**d q̄d igitur etiā tuo libello non inseris lras continētes auctoritatem iudicis/ tenorē bulle confirmationis ep̄i & adhuc spissior fieret.

Sed respondēt tacitus: hoc nimis notabile esset & cupiditatem nostrā calumniāq̄ proderet manifeste. **S**ed adhuc dicit ecce iurauimus p̄mouere sigillum: quid hic dicis? hoc dico constāter/ q̄ si per sigilli p̄motionē intelligit/ q̄ inseri debet supflua propter questus/ sicut iam dictū est: q̄ ipsi taliter iurātes, eo ipso sint periuri: vbi em̄ in iuramento deest iusticia nequaq̄ erit iurātū/ sed periuriū. ait bea. **H**ierony. super **J**eremiam capite quarto. **S**it tertio ep̄s domui sue. i. curie bene prepositus. **N**oderādo tot excōicationes tam a iure q̄ ab hoīe fulminatas. **E**t hoc nōnunq̄ pro defendenda seu recuperāda re modica parū vtili vel profana. **L**um tamē baculus iste primitus fuerit institutus a **C**hr̄sto tanq̄ durissimū/ summūq̄ supplicium: quo nolentes audire ecclesiā plecti debent. **Q**uia si ecclesiā non audierit/ inq̄t **C**hr̄stus: sit tibi sicut ethnicus & publicanus. **H**unc apud quosdā talis regnat stoliditas: q̄lis apud illū/ qui/ vt muscā abigeret a fronte proximi ictu securis excerebrauit eum. **I**taq̄ temporalis incōmoditas: vix reputari debet musca pungens per respectū ad eternā salutem: quā auferunt aliquādo percussiones iste: p̄ excōicationes grauiſſimas: que vt in aliquē ceciderunt/ vix obijci possunt trahentes de vna in altam: lupis curie rapacibus/ ait **B**erſon doctor ille magnus. **S**it quarto **E**p̄iscopus domui sue bene prepositus: vt fiat obseruatio **D**ecretalium prob̄bentū/ ne detur aliquid oīno in spiritaliū administratione: aut saltem adhibeatur moderatio/ tam in collationibz ordinum q̄ beneficiorū/ & in approbationibus sacerdotū/ officiare debentū/ in sigillationibus quoq̄ et multis similibus plus ad questum (sicut dicit aliqui) quā ad spiritalē profectū superimpositis. **E**xequatur saltem ista/ tali modo/ q̄ ab omni specie mala symoniaci scandali semet abstinēant. **S**it tandē quinto **E**p̄us domui sue (curie) bñ prepositus/ vt fiat correctio subditoz scdm̄ qualitatem delictoz/ & plus ad emēdationē suam/ & terrore alioz q̄ ad pecuniarū exactionem: que gregem simplicem scandalizat frequētius q̄ edificat.

Dij

Oratio de electione Episcopi

Quod si delicti qualitas exigit imponere penam pecuniaria exponatur illa in pios usus manifeste/ne plus ad avaritiam pastoris quam subditorum correctione exacta videatur. Sed dicunt epi nos egemus tali multa, i. pena pecuniaria ad tenendum statum. Rñdeo sufficeret Cathedra cum sine tali turpi lucro p sustentatione decente status epi. Non aut sufficit p pompa tot equitum non necessarios. Sed dicitis de prolapsa ducum est epi. Quat g de ducatu suo non de episcopo pio vt dicit sed vt epi. hactenus de prima familia domus sue q est curialium. Hunc de scda familia q est clericorum circa qs vtis qz tanqz circa domesticos maiorē curā gerere dz/ dicendum esset. Sed quia breuitas tps non patit longius circa hoc imorari hoc vnicū ad presens dico: qd et in decretis canonicis scriptū est. Epi in ecclesia sit sublimior idomo sit collega sacerdotum. hoc dictū est ex concilio Carthaginiensi: z habet di. 97. epi in ecclesia. Itē ibidē in. ca. esto. Esto subiecto pontifici tuo. z quasi parentem anieama. Sed epi/sacerdotes se sciāt esse non dños/honorent clericos/qsi clericos/vt ipsis epi a clericis/quasi epi honoz deferat. Scitū est illud oratoris Domitij. Cur ego inqt te habeā/vt principē. cum tñ me non habeas/vt senatorē. Sūt verba Hieronymi ad Heptorianū. Item ex concilio Carthaginiensi. abidem Epus in quolibet loco sedens/stare presbyterū non patiat. ¶ Decimū quartū caput est opz epum non esse neophitū. i. rudem/nouiter renatū/nouiter puerum. hoc tam manifestum testimoniū/pauci custodiunt. Nam heri cathedra minus hodie pontifex: heri in theatro/hodie in ecclesia/vespere in circo/hodie in altari: dudū fautor histrionū nūc cōsecrator virginū. Consonat bea. Bernardus ad Eugeniū: probatos inquit eligere opz nō pbandos. ¶ Decimū quintum caput est/opz epum testimoniū habere bonum ab his/qui foris sunt. bec clausa congruit principio/sz irreprensibile eū esse opz/non solū a domesticis/sed etiā ab alienis. Est itaqz hoc caput. xv. quasi cauda qua tangit primū caput. Et qsi quedā ansa/coniunctiua finis z principij/vt fiat au-

rea torques siue cathena ex. xv. annulis siue ue circulis: quā torque circūponere debet epus collo suo: sicut Pharaō ipsi Joseph Ben. 41. Obseruetqz virtutes has. xv. Et diligēter caueat/ne vnus quidē ex eis circulus frangat/quin potius omnes z singulos in se pseruet. Et neminē ad prelaciōem promoueat/nisi z ipse/hac torque virtutū sit redimitus. Sciat sibi non defuturos satellites cōsiliarios qui cathenā hanc in fringere suis fallis nitant cōsilijs/ tanqz serpētinis z venenosis afflatibz. proculdubio habent satellites episcopoz in promprouidū respondeat: dum aliquē minus idoneū promouere conantur/epo eis repugnāte/quē suis prauis cōsilijs a recto puertere nitunt. Si epi dixerit: puer est p quo rogat: iunior est etate. inept ad talē dignitatē. Consectim rident. Jeremiam z dñi pcursozem pueros fuisse: et iterū seniores dñatos a Daniele puero allegabūt. Illi teratus est ne vnqz causa studij fuit Parisius vel in alia ciuitate. Respondebit cōsiliarius/nec scholas leguntur frequētas Apli. Linguis est. Sed et Aaron/vt legitur in Exo. vice Moyse/qui sz Moyse erat impeditio linguae: fūct est sacerdotio. Lucruius est z lupanaria frequētat. Sed Hec meretricem sibi mādante dño copulauit. Insuper est. Sed per insipientiā mundi: decreuit deus saluare credentes. Percussor est z arma portauit. Sed z Petrus/gladio/principis serui sacerdotis auriculā amputauit. Vinolētus est z gula deditus. Sed dñs ipse/potator vini/z carnū vorator legit esse dictus: non est seruus maior dño suo. Non acquiescit maioribus/nec vult eis in aliquo obedire. Sed et Paulus legit Petro apostolorū pncipi in facere stitisse. Conctiosus ē pacis turbator. Sz inter discipulos Iesu christi facta est pntio/qs eoz videret esse maior. Militiā armatā exercuit. Sz etiā Marti n° Juliano aliq n militauit. Homicida ē z sanguine fudit. sz et Moyse Egyptiū interfecit. Perfid est z pluries peccauit. sz z Petr° apls/pfidia pūrio copulauit. mut est z pdicare n poterit. sz hoc Zachariā a sacerdotio non exclusit. Leuis est. sed etiā

Relecti

[Marginal notes on the right page, partially obscured and difficult to read.]

Paulus fuit excecatus quoniam fuit ab Anania baptizatus et iubente domino consecratus. Surdus est, sed hoc ei non prohibuit predicare legem dei, predicatorem enim non auditorem querimus, et tanto verbum dei proponet alius et quasi tuba exaltabit vocem suam in predicationibus, quia adhuc ei videbitur quod in aure loquatur. Persona de spicabilis est, sed hoc idem beatus Martino obiecit defensor ipsum tamen ecclesia non odit. Egoratiu est, sed Gregorius in summo languore stomachi optime gubernavit ecclesiam dei. Superbus est et vanus, sed talis fuit Briceus Turonensis archiepiscopus. Hereticum quandoque docuit, sed Augustinus Manicheum se fuisse asserit. Persecutus est ecclesiam dei, sed et Paulus prius persecutor postmodum predicator factus est. Quarus est, sic poterit congregare dispersa et inutiliter non distrabit congregata. Postremo si prelatus obiecerit quod ad omnia profusus sit ineptus, ad hoc malus psiliarius respondebit, sed et Samson cum mandibulo asini philisteos expugnavit, potens est et nunc deus sicut et illo tempore de lapidibus filios Abzabe fectare. Ecce quomodo satellites, etiam indignum propter defectum omnium precedentium capitulorum regule Episcopalis, designare nititur suis falsis et frivolis persuasionibus. Et tantum de articulo primo orationis principali. Hunc secunda pars principalis restat in qua ostendendum veniret quemadmodum vita domini Alberti defuncti quondam Episcopi conformis fuisset regule episcopali, et eius omnibus et singulis capitulis. Et quidem in primis quomodo vitam suam duxerit omnino irreprehensibilem et sine crimine, optimi nominis et fame, nedum apud domesticos, sed et eos qui foris sunt, ne fieret opprobriosus, et per hoc eius auctoritas minueretur. Ne denique fieret populo odiosus, quod contingit si negligenter Episcopus cultum divine laudis. Malachie, ii. Irritum fecistis pactum Levi dicit Dominus exercituum, propter quod dedi vos contemptibiles et humiles omnibus hominibus. Itaque hoc in primis ostendendum esset, quemadmodum cultum et lau-

dem divinam promovisset per totam suam dioecesim, in monasteriorum, lapsozum, collegiorum, denique et ecclesiarum, in cultu omnino iam dudum neglecto, reformatione. Unde non contemptibilis, humilis, et odiosus, sed amabilis, preciosus et carus a populo factus fuisset. Nemo enim vivens vidit insulam aut baculum pastoralem in hoc Episcopatu, ipse hec fieri fecit, an et quemadmodum usus eius fuerit exponat qui vidit, ego nescio. Denique quomodo unius uxoris fuerit vir, id est non plurium. Hic enim sua castitas veniret predicanda, quod nedum non uxorem dedignatus habere fuerit, sed etiam concubinam. Quis enim cum unquam inter meretrices se dentem vidit, et tanquam alterum Sardanapalum, inter scortum greges, purpuram colorem, et muliebri habitu, cum mollitia corporis, et oculorum lascivia, omnes feminas ante euntem, pensa inter virgines parcientem. Quis unquam audiit eum choreas instituisse, et inter simphoniam et choros saltasse, sed quasi alterum Augustinum, omnes feminas a curia abegisse. Porro de sobrietate, quomodo non ad omnes horas biberit, sed cena unica, et quidem parca, contentus non se ingurgitauerit. Neque inersatus, dilatatus, aut impinguatus quasi impregnatus, sed macer et pallidus incesserit. Denique quod prudens fuerit in agendis, instar eorum ad quos dominus dixit. Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Prudentia inquam non huius seculi, sed ea que desursum est, et christiana, oculum ad spiritualia principaliter habens. Quaque ornatus in habitu non sordido, sed neque fulgido. Neque tanquam sponsus procedens de thalamo, sericis aureis, aut argenteis redimitus, progredi visus fuerit, sed et in communi sermone, in motu, in incessu modestiam servauerit, in verbis pudicissimus, non ora turpiter dissolvens, cachinnos excusserit. Quamquam pauperes semper dilexerit, et eos in hospitium, non adulatorum, mimos, psaltrias, histriones, tanquam pater pauperum collegerit. Porro doctorem eum fuisse diligentissimum, nulli rei tam ferventer, quam illi intendisse. Tempo

Oratio de electione Episcopi.

ralia iudicia et secularia alijs de ecclesia cō
tempribilibus semper demandasse nunq̄
cum baculo iudiciali causas prophanas
tractare. Neq̄ turpis lucri cupitum fuisse
se/ ita vt nec nominaretur/ quicquid ques
tum aut cupiditatem saperet. Neminem
neq̄ per se neq̄ suos officiales concussit ille
a nemine pecuniam excessisse/ nō criminata
non sancta illic veniata fuisse/ neminem il
lic calumniosis actionibus/ proditiōibz
ex cupiditate oppressum aut incarceratum
fuisse. Tandem ostendendum esset q̄ bene
prepositus fuerit domui sue/ et nō in fami
liam suam assumpsisse/ nisi (sicut Moyses
ad conciliū Ietro) qualificatos viros/
quomodo seq̄ nbi prouiderit de omni ple
be/ viros sapientes et timentes deum/ in q̄
bus erat veritas/ et qui oderant auariciāz/
et ex his constituerit sibi officiales diuersi
generis/ nullum concubinarium/ nullū in
beneficijs pluralem/ diuina promouētes/
probos amantes et fouentes/ olores vici
orum/ virtutum amatores/ uisitantes/
synodos/ et alios episcopij ceremonias/ nō
fantasias appellantes/ sed animarum me
dicinas. Nec inquam recenseri et in lucem
producere exigeret hec secunda pars sermo
nis. Sed ingenij ebes/ imperitia deniq̄
et temporis breuitas me deficiunt/ vt hoc
perficere nō possiz. Ecce ei hora iam lapsa
est/ et satis diu inno supra q̄ satis est/ aures
vestras molestauit. Petro si mihi lingua
Tullij/ Chrysostomi os/ ferrea vox/ lingue
oraz centum cum Seneca memoria sup
peteret/ profecto insufficiens adhuc essem
ad hec oia ostendēda. In aliud igitur tem
pus hoc differendum et alij persone mores
cius melius q̄ ego/ scienti/ hoc orandi mu
nus deferendum esse censui. Ego loqui ces
so/ a pulpito discedo/ vado. Dixi. Valete.

¶ Feria sexta ipsa die sancti Di
onisij mane hora octaua post
Missam sancti Spiritus in
loco Capitulari/ ad electores
Epi/ in vulgari theutonico
presentibz ibidem. xvi. Ca
nonicis. Anno. i. 506.

Habeo in manda

tis a vobis Denerolis et que
mentibus Dominis meis/
vt ad vos exhortationem fas
ciunt/ quis ad quod propositum fieri de
beat/ certior factus nō sim/ suspicor tamē
quod ad eum finem/ vt moueamini ad de
ctionem Episcopi qui fiat deo et populo
placidus. Vallem vt alius quispiā banc
suscepisset prouinciā/ tamē quia ita vul
tis/ iussione vestro studebo. Considerans
autem huius electionis qualitatem/ visus
est mihi in primis/ vt Domini mei habes
ant in eligendo puram intentiōem. Ne mo
ueat eos carnalis aut socialis fauor. Non
temporalis utilitas. Non carnalis voluptu
tas.

¶ Non moueat dominos meos fauor
sanguinis. Ecce omnes confederati estis
sanguine. Reperiuntur inter vos fratres
germani. Reperiuntur patruī nepotes/
cōsobrini. Sed et alijs attrinentijs cōsang
uinitatis et affinitatis propinquū hec om
nia/ hac hora electionis secludi debent ab
amicis vestris/ et simplici et puro animo/
querendi dei gloriam et animarum salutē
eligere ad hoc aptiores et vtiliores. Ubi
stus Dominus electurus in Episcopum
animarum/ ante se habuit Joannem con
sobrinum suum/ habuit et beatum Petru
nihil sibi attrinentem. Et ecce Petrum in
Episcopum elegit animarum. Joannem
autem in matris custodem.

¶ Non moueat dominos meos deinde vtili
tas temporalis per simoniam procurata/ per
promissiones factas eis de futuro si talem
vel talem elegerint. Neq̄ ppter preteritas
utilitates acceptas aut presentes.

¶ Non moueat eos societas aut voluptas
quam sperant sibi nō intercipi si elegerint
hunc/ secus si alium elegerint. Longe sit
hec eligendi intentio.

¶ Domini mei cauti sint secundo de ele
ctionis modo vt legit/ me et concorditer fi
at/ aut per viam scrutini/ aut per viam
compromissi nudi/ aut per viam compro